

OBIEKTY HISTORYCZNE NA TERENIE
MAŁOPOLSKI

AUSCHWITZ-BIRKENAU



AUSCHWITZ-BIRKENAU

to zespół niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych i obozu zagłady, działający w latach 1940-1945 w Oświęcimiu i pobliskich miejscowościach. Jako jedyny niemiecki obóz koncentracyjny został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO pod nazwą Auschwitz-Birkenau-Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady. W części obozu utworzono Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.



KTO BYŁ WYWOŻONY DO OBOZU?







Poza Żydami, Polakami, Cyganami i jeńcami radzieckimi osadzono w obozie około 25 tys. więźniów innych narodowości. Czesi, Białorusini, Francuzi, Rosjanie, Jugosłowianie, Ukraińcy. Ponadto w obozie zostali osadzeni więźniowie innych narodowości z prawie wszystkich krajów Europy, a nawet spoza kontynentu. Byli to m.in.: Albańczycy, Belgowie, Duńczycy, Grecy, Hiszpanie, Holendrzy, Litwini, Luksemburczycy, Łotysze, Norwegowie, Rumuni, Słowacy, Szwajcarzy, Węgrzy, Włosi oraz Argentyńczyk, Chińczyk, Bułgar i Estończyk.














OZNAKOWANIE WIĘŹNIÓW NAZISTOWSKICH OBOZÓW

Oznakowanie więźniów nazistowskich obozów - więźniowie otrzymywali numery, które w pewnych obozach były zindywidualizowane, a w innych przypisywane po śmierci jednego więźnia następnemu. Ponadto stosowano rozmaite sposoby oznakowania na ubiorach, głównie obozowych pasiakach.


KATEGORIE WIĘŹNIÓW:

polityczny	kryminalny	aspołeczny	homoseksualny	świadek Jehowy	emigrant	jeniec radziecki (malowane na plecach w Auschwitz)
						SU

OZNACZENIA DODATKOWE:

Żyd	Żyd (od II poł. 1944 r.)	„przestępstwo rasowe”	karne komando	pod specjalnym nadzorem	oznaczenie narodowości u nie-Żydów (tu: „polski”)
					
ponownie umieszczony w obozie	w jurysdykcji Wehrmachtu	numer obozowy więźnia	podejrzany o próbę ucieczki	wymagający „specjalnego” traktowania	
					

PRZYKŁADOWE OZNACZENIE WIĘŹNIA NA PASIAKU OBOZOWYM
(nr 31517, Żyd, polityczny, karne komando)



Wykorzystanie komór gazowych podczas II wojny światowej

W czasie II wojny światowej Niemcy realizując program ludobójstwa, zaczęli używać preparatu cyjanowodoru cyklonu B do zabijania ludzi w dużych, stacjonarnych komorach gazowych (zaaranżowanych jako zbiorowe łaźnie na kilkaset osób) w niemieckich obozach zagłady i koncentracyjnych począwszy od marca 1942 roku w Bełżcu. Takie komory gazowe funkcjonowały w większości niemieckich obozów koncentracyjnych położonych na terenie okupowanej Polski m.in. w Auschwitz-Birkenau i na Majdanku. Do 1942 roku wykorzystywano do tego celu spaliny samochodowe, a jeszcze wcześniej - realizując program „eutanazji” „osobników niepełnowartościowych” - eksperymentowali z tlenkiem węgla i spalinami w adaptowanych pomieszczeniach murowanych lub na samochodach. W ramach tego programu w Łodzi, w szpitalu psychiatrycznym w Kochanówce, w marcu 1940 roku zgładzono w mobilnych komorach gazowych 540 upośledzonych osób, głównie dzieci. W 1940 roku pod kierownictwem Wilhelma Koppego w samochodowych komorach gazowych zamordowano ponad 2000 niepełnosprawnych pacjentów z ośrodka opieki w Działdowie.



SZPITALE OBOZOWE

Będąc częścią aparatu zagłady szpital obozowy kamuflował wyniszczanie więźniów. Formalnie umierali oni tam jako pacjenci, a w sporządzanej w kancelariach szpitalnych dokumentacji podawano fałszywe przyczyny zgonu chorych. Od czasu wprowadzenia selekcji w szpitalach obozowych, tj. od połowy 1941 r. lekarze SS wydawali na chorych więźniów wyroki śmierci, które wykonywano poprzez dosercowe zastrzyki fenolu, chorych uśmiercano także w komorach gazowych. W związku ze wzrostem zapotrzebowania niemieckiej gospodarki na siłę roboczą, władze obozowe podjęły próby obniżenia wysokiej śmiertelności. Władze obozu nie podjęły jednak żadnych kroków, które mogłyby w istotny sposób zapewnić chorym więźniom odpowiednie leczenie. W tym okresie czasu w szpitalach obozowych leczono jedynie więźniów, którzy rokowali szybki powrót do pracy. W przypadku ciężiej chorych, szpital pozostał nadal miejscem zagłady.



UCIECZKI

Pierwsza ucieczka nastąpiła już 6 lipca 1940 r., a więc na samym początku istnienia KL Auschwitz. Dokonał jej Polak Tadeusz Wiejowski, a pomogli mu w tym jego rodacy, zatrudnieni w obozie jako tzw. robotnicy cywilni. Wiejowski uciekł w przebraniu roboczym. Pięciu polskich robotników za udzieloną pomoc zostało osadzonych w obozie. Tylko jeden z nich przeżył, lecz wkrótce po wojnie zmarł.

20 czerwca 1942 r. zbiegło czterech Polaków, Kazimierz Piechowski, Stanisław Gustaw Jaster, Józef Lempart i Eugeniusz Bendera, którzy włamali się do magazynów SS, skąd skradli mundury i broń. Przebrani za esesmanów, wyjechali ukradzionym z garażów SS samochodem. Następnie przedostali się do Generalnego Gubernatorstwa. Jeden z uciekinierów zabrał raport o obozie sporządzony przez Witolda Pileckiego dla Komendy Głównej AK.

Nie wszystkie ucieczki zakończyły się jednak powodzeniem. Niepowodzeniem zakończyła się ucieczka Polaka Edwarda Galińskiego i Żydówki Mali Zimetbaum. Zbiegli oni 24 czerwca 1944 r. Galiński przebrany za esesmana wyprowadził Zimetbaum z zamkniętej strefy przyobozowej. Po kilkunastu dniach zostali jednak ujęci, odesłani do obozu i po okrutnym śledztwie, straceni. W miesiąc później ten sam wariant ucieczki został powtórzony, tym razem z powodzeniem. W dniu 21 lipca 1944 r. Polak Jerzy Bielecki przebrany za esesmana wyprowadził z obozu Żydówkę Cylę Cybulską. Kiedy oboje dotarli szczęśliwie do GG, Bielecki wstąpił do partyzantki, a Cybulską Polacy ukrywali do końca wojny.

EKSPERYMENTY MEDYCZNE NA TERENIE OBOZU

Szczególnie drastycznym przykładem sprzeniewierzenia się etyce lekarskiej jest udział wielu lekarzy niemieckich w zbrodniczych eksperymentach pseudomedycznych, przeprowadzanych na więźniach obozów koncentracyjnych. Inicjatorami i organizatorami tych doświadczeń byli Reichsführer SS Heinrich Himmler, wspólnie z Ernstem Grawitzem, naczelnym lekarzem SS i policji oraz Wolframem Sieversem, sekretarzem generalnym stowarzyszenia Ahnenerbe i kierownikiem Instytutu Badań dla Celów Wojskowo-Naukowych Waffen SS. Pomocą w zakresie wszelkich specjalistycznych badań analitycznych służył Instytut Higieny Waffen SS, którym kierował Joachim Mrugowsky, doktor medycyny, profesor bakteriologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Berlinie. Eksperymenty, zaplanowane na szczeblu centralnym, miały służyć bądź potrzebom armii, bądź realizacji planów powojennych, bądź też podbudowie teorii rasistowskich. Niezależnie od eksperymentów zaplanowanych na szczeblu centralnym, szereg lekarzy hitlerowskich eksperymentowało na więźniach na zlecenie niemieckich firm farmaceutycznych, instytutów medycznych bądź z pobudek osobistych zainteresowań i naukowej kariery. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom kół rządzących Trzeciej Rzeszy, lekarze hitlerowscy swą działalnością wsparli nazistowską politykę demograficzną, inicjując szereg badań nad metodami masowej sterylizacji, której miały być poddane narody zaliczone do niższego gatunku.



MUZEUM

Auschwitz-Birkenau



OD WYZWOLENIA DO POWSTANIA MUZEUM

Od 17 do 21 stycznia 1945 r. była prowadzona przez władze KL Auschwitz ewakuacja w głąb Rzeszy około 58 tysięcy więźniów. Jednocześnie esesmani palili dokumenty obozowe, a 20 stycznia wysadzili w powietrze krematoria i komory gazowe II i III w Birkenau. Już po zakończeniu ewakuacji, 23 stycznia podpalili magazyny ze zrabowanym Żydom mieniem, tzw. Kanadę II, a trzy dni później wysadzili w powietrze komorę gazową i krematorium V. Gdy 27 stycznia żołnierze Armii Czerwonej weszli na tereny obozu znajdowało się tam około 7 tysięcy więźniów, głównie chorych i wycieńczonych fizycznie.

W kwietniu 1946 r. Ministerstwo Kultury i Sztuki skierowało do Oświęcimia grupę byłych więźniów z Tadeuszem Wąsowiczem na czele w celu ochrony terenów dawnego obozu Auschwitz i utworzenia tam Muzeum.

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau zostało utworzone staraniem byłych więźniów, co formalnie potwierdziła ustawa polskiego sejmu z 2 lipca 1947 r. o upamiętnieniu „męczeństwa Narodu Polskiego i innych Narodów”. Miejsce Pamięci obejmuje obszar dwóch zachowanych części obozu Auschwitz I i Auschwitz II-Birkenau, w sumie 191 hektarów, z czego na Auschwitz I przypada 20 ha, a na Auschwitz II Birkenau 171 ha. W granicach Muzeum znajdują się poobozowe obiekty i ruiny, włącznie z ruinami komór gazowych i krematoriów, kilkanaście kilometrów obozowego ogrodzenia i dróg wewnętrznych oraz rampa kolejowa

UNESCO

W 1979 r. tereny byłego KL Auschwitz-Birkenau wpisane zostały do międzynarodowego rejestru dóbr dziedzictwa światowego UNESCO.



ZWIEDZANIE

W 1947 roku na terenie byłego KL Auschwitz I w kilku poobozowych blokach otwarta została pierwsza wystawa – rozbudowana w 1950 roku – przedstawiająca historię zagłady oraz warunki egzystencji więźniów obozu. W 1955 roku nastąpiło otwarcie nowej wystawy, która z pewnymi zmianami przetrwała do czasów obecnych.



WYSTAWY

W części poobozowych bloków od 1960 roku umieszczano tzw. "wystawy narodowe" tworzone z inicjatywy byłych więźniów z różnych krajów, zrzeszonych w Międzynarodowym Komitecie Oświęcimskim. Przedstawiały one przede wszystkim los obywateli tych państw, z których naziści kierowali do KL Auschwitz transporty z deportowanymi.



POMNIK OFIAR

Na terenie byłego obozu Birkenau starano się zachować stan zbliżony do oryginalnego. Jedynym nowym dużym elementem wprowadzonym na teren tej części obozu był Międzynarodowy Pomnik Ofiar Obozu, uroczyście odsłonięty w 1967r. W połowie lat dziewięćdziesiątych umieszczono tam nowe tablice upamiętniające i objaśniające.



**MUZEUM ZNANE JEST NA CAŁYM ŚWIECIE I
ODWIEDZAE JEST PRZEZ WIELU LUDZI**



DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

KASIA PYSNO KL.VIIa